

Maša Đurišić¹

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje
vaspitača u Kikindi

Mila Bunijevac

JZU Bolnica „Sveti Vračevi“, Bijeljina

Primljen: 19.10.2025.

Prihvaćen: 17.11.2025.

UDC: 373.23:376.1-056.264

DOI: 10.19090/ps.2026.1.44-56

Stručni naučni rad

ULOGA LOGOPEDA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA: SARADNJA I RANA INTERVENCIJA

Apstrakt

Razvoj govora i jezika predstavlja jedan od ključnih aspekata ranog detinjstva i ima značajan uticaj na celokupan psihički i socijalni razvoj deteta. Govorno-jezičke teškoće u predškolskom uzrastu mogu imati dugoročne posledice ukoliko se ne prepoznaju i ne tretiraju na vreme. Zbog toga je logopedska podrška u predškolskim ustanovama od izuzetnog značaja. Cilj ovog rada jeste da analizira potrebe dece za logopedskom intervencijom u vrtićima, prikaže ulogu i metode rada logopeda, kao i značaj saradnje sa vaspitačima i roditeljima. Posebna pažnja posvećena je dijagnostici i proceni govorno-jezičkih teškoća, kao i važnosti rane intervencije. Takođe se razmatraju sistemski izazovi i primeri dobre prakse u organizaciji logopedske službe. Zaključci ukazuju na neophodnost unapređenja dostupnosti i kvaliteta logopedskih usluga u predškolskim ustanovama, sa ciljem obezbeđivanja optimalnog razvoja dece i prevencije posledica govorno-jezičkih poremećaja. Stoga, ključni aspekti u prevazilaženju govorno-jezičkih poteškoća jesu rana intervencija i pravovremena identifikacija.

Ključne reči: govorno-jezičke poteškoće, dijagnostika i procena, rana intervencija, logopedska podrška, saradnja roditelj/vaspitač.

Uvod

Govorno-jezičke teškoće kod dece predstavljaju značajan razvojni problem koji može negativno uticati na njihov emocionalni razvoj, socijalnu interakciju, a kasnije i akademska postignuća. Period predškolskog uzrasta posebno je kritičan za razvoj jezika, jer se tada formiraju osnovne komunikacijske veštine koje čine temelj za dalji proces učenja i interakcije sa okolinom (Paul & Norbury, 2012). Prema dostupnim podacima oko 10% dece predškolskog uzrasta suočava se sa nekim oblikom govorno-jezičkih teškoća koje zahtevaju stručnu intervenciju (NIDCD, 2025).

---

¹ masadjuriscvsssov@gmail.com

Logopedaska podrška u predškolskim ustanovama ima ključnu ulogu u ranom prepoznavanju i tretmanu poremećaja govora i jezika. Pravovremena dijagnostika i intervencija omogućavaju značajno poboljšanje komunikacionih sposobnosti deteta, smanjujući rizik od kasnijih teškoća u školovanju i socijalnoj integraciji (Law, Garrett, & Nye, 2004). U tom kontekstu, uspostavljanje efikasnih modela saradnje između logopeda, vaspitača i roditelja predstavlja jedan od osnovnih preduslova za uspešnu logopedsku praksu u okviru predškolskog obrazovanja (Roberts & Kaiser, 2011).

Uloga logopeda u predškolskim ustanovama podrazumeva ne samo direktan rad sa decom, već i kontinuiranu procenu njihovih komunikacionih sposobnosti, kao i edukaciju i podršku roditeljima i vaspitačima. S druge strane, sistemski i institucionalni izazovi – poput nedostatka stručnog kadra ili neadekvatne organizacije logopedске službe – često ograničavaju dostupnost i kvalitet pruženih usluga (McLeod & McKinnon, 2010).

Cilj ovog rada jeste da, kroz analizu savremenih modela rada logopeda u predškolskim ustanovama, kao i pregled dijagnostičkih i procenjivačkih procedura, prikaže značaj i efikasnost logopedске podrške u ranom detinjstvu. Poseban fokus biće stavljen na saradnju svih aktera uključenih u proces, kao i na identifikaciju sistemskih prepreka koje je potrebno prevazići u cilju unapređenja logopedске prakse.

Procena potreba za logopedskom podrškom u predškolskim ustanovama

Procena potreba za logopedskom podrškom u predškolskim ustanovama predstavlja ključni korak u prepoznavanju i ranom tretmanu govorno-jezičkih teškoća kod dece. Prema podacima međunarodnih studija, između 5 i 12% dece predškolskog uzrasta ispoljava različite oblike govorno-jezičkih poremećaja, koji mogu značajno uticati na njihov sveukupni razvoj i kasniji školski uspeh (Al-Bluwi et al., 2025; Synnes et al., 2023). Najčešći oblici teškoća uključuju fonološke poremećaje, jezičko kašnjenje, kao i specifične jezičke poremećaje (Bishop & Snowling, 2004).

Precizna i sveobuhvatna procena neophodna je kako bi se identifikovala deca kojoj je potrebna dodatna podrška, ali i kako bi se odredio tip, obim i intenzitet odgovarajuće intervencije. Ovaj proces obuhvata primenu standardizovanih dijagnostičkih instrumenata prilagođenih uzrastu, ali i korišćenje neformalnih metoda, kao što su posmatranje, analiza spontanog govora, kao i procena komunikacionih veština u svakodnevnim interakcijama sa vršnjacima i odraslima u prirodnom okruženju vrtića (Rinaldi & Caselli, 2014). Pored toga, značajan doprinos u procesu identifikacije teškoća pružaju vaspitači i roditelji, koji kroz svakodnevni kontakt sa detetom mogu uočiti specifične obrasce u njegovom jezičkom razvoju (Botting & Conti-Ramsden, 2008).

Uloga logopeda u ovom procesu je višestruka: s jedne strane, logoped sprovodi formalnu dijagnostiku i procenu, dok s druge strane ima zadatak da edukuje i uključuje ostale aktere – vaspitače i roditelje – u proces ranog otkrivanja problema i njegovog rešavanja u svom domenu. Ovakav integrisan pristup značajno povećava verovatnoću uspešne intervencije i osigurava kontinuitet podrške detetu (Law, Reilly, & Snow, 2013). Rana identifikacija i odgovarajuće delovanje mogu znatno smanjiti rizik od kasnijih teškoća prvenstveno u oblasti socijalne komunikacije, a zatim i u procesu čitanja i pisanja (Snow & Powell, 2008).

Međutim, u brojnim predškolskim ustanovama uočen je nedostatak dovoljno kvalifikovanih stručnjaka osposobljenih za sprovođenje procena, što otežava blagovremeno prepoznavanje potreba dece i pružanje adekvatne podrške (Morgan et al., 2016). Stoga se preporučuje da obrazovni sistem kontinuirano ulaže u stručno usavršavanje vaspitača, razvijanje jasnih procedura saradnje sa logopedima, kao i u obezbeđivanje dovoljnog broja logopeda angažovanih u predškolskim ustanovama (Cirrin et al., 2010).

Kvalitetna procena potreba ne predstavlja isključivo dijagnostičku aktivnost, već zahteva dobro osmišljenu saradnju i koordinaciju svih aktera u predškolskom okruženju. Samo kroz takav sveobuhvatan i koordinisan pristup moguće je obezbediti pravovremenu i adekvatnu logopedsku podršku svakom detetu, čime se direktno doprinosi unapređenju njegovog govorno-jezičkog i ukupnog razvoja.

Uloga i aktivnosti logopeda u predškolskim ustanovama

Logoped ima ključnu ulogu u ranom otkrivanju, dijagnostikovanju i tretmanu govorno-jezičkih teškoća kod dece predškolskog uzrasta. Njegov rad obuhvata ne samo direktan terapijski rad sa decom, već i sistemsku saradnju sa vaspitačima, roditeljima i drugim stručnjacima u okviru predškolske ustanove, čime se omogućava sveobuhvatna podrška razvoju detetovog govorno-jezičkog statusa (Paul & Norbury, 2012).

Svakodnevne aktivnosti logopeda u vrtiću višestruko su usmerene. Pre svega, on sprovodi procenu jezičkih sposobnosti dece primenom različitih dijagnostičkih instrumenata, te prati tok razvoja govorno-jezičkih veština. Na osnovu rezultata procene, logoped izrađuje individualni plan intervencije, prilagođen specifičnim potrebama svakog deteta. Intervencije obuhvataju vežbe oralne praksije, vežbe oblikovanja glasova sa vokalima, u rečima, kraćim rečenicama, kroz pesmice, slikovni materijal i slobodnu verbalnu konverzaciju, što značajno utičena proširenje vokabulara, kao i razvijanje komunikacionih i socijalnih veština (Law, Boyle, Harris, Harkness, & Nye, 2000).

Pored terapijskog rada, logoped ima značajnu ulogu u edukaciji i savetovanju vaspitača i roditelja. On ih informiše o karakteristikama govorno-jezičkog razvoja, savetuje o strategijama za podršku detetu tokom svakodnevnih aktivnosti, i pruža smernice za rano prepoznavanje potencijalnih teškoća. Ovakva saradnja omogućava kontinuitet podrške i van samih terapijskih termina, što značajno doprinosi uspehu intervencije (Bricker, Felimban, Lin, Stegenga, & Storie, 2020).

Metode rada koje logopedi primenjuju u radu sa decom predškolskog uzrasta su raznovrsne i zasnivaju se na savremenim istraživanjima i empirijski potvrđenim modelima. Najčešće se primenjuju pristupi zasnovani na igri, koja je prirodna i motivišuća forma učenja za decu ovog uzrasta. Kroz igru se razvijaju komunikacijske veštine, proširuje vokabular, artikulišu zvuci i usvajaju jezičke strukture (Yoshinaga-Itano, 2003). Posebno mesto zauzimaju i tehnike usmerene ka razvoju fonološke svesti, koje imaju preventivni značaj u odnosu na kasnije teškoće u oblasti čitanja i pisanja (Golubović, Radivojević i Ječmenica, 2019).

Rad logopeda u vrtiću ima i izrazito preventivnu dimenziju, jer se intervencije često usmeravaju na decu koja se nalaze u riziku od razvoja govorno-jezičkih poremećaja. Ovakav pristup omogućava rano prepoznavanje i umanjenje posledica jezičkih teškoća, što je od suštinskog značaja za celokupan razvoj deteta i njegovu buduću obrazovnu uspešnost (Yoshinaga-Itano, 2003).

Dijagnostika i procena govorno-jezičkih sposobnosti dece u predškolskim ustanovama

Dijagnostika i procena govorno-jezičkih sposobnosti dece predškolskog uzrasta predstavljaju ključne korake u identifikaciji i tretmanu poremećaja govora i jezika. Rano otkrivanje teškoća u ovom uzrastu omogućava blagovremeno pružanje podrške koja može značajno unaprediti razvoj komunikacionih veština i sprečiti potencijalne probleme u kasnijem školskom i socijalnom funkcionisanju (Schwartz & Drager, 2008). Dijagnostički postupak u vrtiću obuhvata više faza i zahteva multidisciplinarni pristup, u kojem učestvuju logopedi, psiholozi, pedagozi i drugi stručnjaci, koji zajednički rade na identifikaciji govorno-jezičkih teškoća. Skrining predstavlja prvi korak u dijagnostičkom procesu i ima za cilj brzo prepoznavanje potencijalnih teškoća. On se sprovodi putem kratkih testova i upitnika koje popunjavaju roditelji i/ili vaspitači. Nakon toga sledi početna procena, koja uključuje detaljnije ispitivanje detetovih govorno-jezičkih sposobnosti u direktnoj interakciji sa logopedom, pri čemu se posmatraju razumevanje jezika, izražavanje, socijalna komunikacija i upotreba jezika u različitim kontekstima. Prikupljanje razvojne, porodične i medicinske anamneze odvija se kroz intervju sa roditeljima, čime se omogućava uvid u detetov razvojni tok i moguće faktore rizika, poput porodične istorije jezičkih poremećaja ili hroničnih bolesti. Logopedi koriste standardizovane dijagnostičke instrumente za procenu artikulacije, gramatike, vokabulara, razumevanja i produkcije jezika, što omogućava objektivno merenje detetovih sposobnosti u odnosu na normative za određeni

uzrast. Pored toga, sve se češće primenjuje i dinamička procena koja pruža uvid u to kako dete uči i reaguje na različite oblike podrške, fokusirajući se ne samo na trenutno znanje, već i na potencijal za usvajanje novih veština (Schwartz & Drager, 2008).

Ključni aspekti procene uključuju analizu artikulacije i fonologije, pri čemu se identifikuju greške u izgovoru i fonološki poremećaji, zatim razumevanje jezika kroz testove i aktivnosti koje ispituju sposobnost deteta da razume reči i složene rečenice, kao i ekspresivni jezik koji obuhvata vokabular, gramatiku i sposobnost formiranja smislene komunikacije. Takođe, posebna pažnja se posvećuje socijalnoj komunikaciji, odnosno sposobnosti deteta da koristi jezik u društvenim interakcijama i poštuje konverzijska pravila (Schwartz & Drager, 2008). Na osnovu rezultata dijagnostike i procene, logoped izrađuje individualizovane planove intervencije sa jasno definisanim ciljevima i metodama prilagođenim potrebama svakog deteta.

Intervencije mogu biti realizovane kroz individualni rad, rad u manjim grupama ili kroz integrisane aktivnosti u okviru predškolske ustanove, uz kontinuiranu podršku i saradnju sa roditeljima i vaspitačima. Dijagnostika i procena govorno-jezičkih sposobnosti u predškolskom uzrastu predstavljaju temelj za planiranje efikasne logopedске podrške, a rana i precizna procena omogućava pravovremenu intervenciju koja značajno doprinosi boljem razvojnom i obrazovnom ishodu deteta (Schwartz & Drager, 2008).

Metode i pristupi u radu sa decom sa govorno-jezičkim poremećajima

Razumevanje i primena različitih metoda i pristupa u tretmanu govorno-jezičkih poremećaja od ključnog su značaja za efikasnu terapiju i razvoj jezičkih veština kod dece. U praksi, logopedi prilagođavaju intervencije nivou razvoja deteta, vrsti poremećaja i njegovim sposobnostima kako bi se obezbedio optimalan napredak u komunikaciji i učenju. Terapijske tehnike zasnivaju se na dokazima i uključuju metode koje su naučno potvrđene kao efikasne, kao što su intervencije usmerene na razumevanje jezika, metakognitivne tehnike i kognitivno-lingvistički pristupi (Smith, & Johnson, 2017).

Posebnu pažnju logopedi posvećuju vežbama artikulacije, koje pomažu deci da pravilno formiraju glasove i reči kroz ponavljanje, disajne vežbe i aktivnosti za jačanje mišića koji učestvuju u govoru. Vežbe fonološke svesti omogućavaju detetu da razvije sposobnost prepoznavanja i manipulacije zvukovima u jeziku, kroz igre rimovanja, identifikaciju glasova u rečima i vežbe segmentacije i spajanja zvukova. Ove aktivnosti ne samo da poboljšavaju tehniku izgovora, već i podstiču razumevanje strukture jezika i osnovnih jezičkih pravila (Connor, Morrison, & Slominski, 2006; Nikolić, Grabić, Trajković, i Žagrić, 2024;).

Savremena tehnologija se sve više integriše u logopedski rad, koristeći digitalne aplikacije i interaktivne igre koje pružaju vizuelnu i auditivnu podršku, motivišu decu na aktivno učešće i omogućavaju terapeutu praćenje napretka deteta. Ova sredstva su naročito korisna za decu koja zahtevaju dodatnu stimulaciju ili teško održavaju pažnju u klasičnim terapijskim aktivnostima (Leinweber, et al., 2023)

Pristupi terapiji ističu značaj funkcionalne komunikacije u svakodnevnim situacijama, gde logoped podstiče dete da koristi jezik u interakcijama sa vršnjacima i kroz aktivnosti koje oponašaju svakodnevni život. Holistički pristup omogućava integraciju jezičkih veština sa kognitivnim, emocionalnim i socijalnim aspektima razvoja, čime se podstiče celokupni napredak deteta. Kontinuirano uključivanje roditelja i saradnja sa vaspitačima ključni su za održavanje kontinuiteta terapije, primenu strategija podrške u kućnom i obrazovnom okruženju i osnaživanje deteta da aktivno razvija komunikacione sposobnosti.

Primena ovih metoda i pristupa doprinosi unapređenju jezičkih veština i olakšava socijalnu integraciju dece, omogućavajući im da uspešno komuniciraju u vršnjačkim i grupnim aktivnostima. Sistematska primena različitih logopedskih tehnika pomaže deci sa govor-jezičkim poremećajima da razviju komunikacione veštine, jačaju samopouzdanje i budu spremna za obrazovne i socijalne izazove. Kontinuirano usavršavanje logopeda i dostupnost kvalitetnih terapijskih programa ostaju od presudnog značaja za postizanje ovih ciljeva i unapređenje kvaliteta života dece i njihovih porodica (Smith, & Johnson, 2017).

Saradnja logopeda, vaspitača i roditelja u predškolskom okruženju

Efikasna saradnja između logopeda, vaspitača i roditelja jedan je od ključnih faktora uspeha u radu sa decom koja imaju govorno-jezičke teškoće. Govorni razvoj nije izolovan proces, već se odvija kroz svakodnevne interakcije i okruženje, zbog čega je koordinisan pristup neophodan (Brinton, Fujiki, & Higbee, 1998). Kada svi akteri usaglase ciljeve i metode rada, veće su šanse za postizanje trajnih rezultata.

Vaspitači u predškolskim ustanovama prvi primećuju potencijalne teškoće u govoru i jeziku. Njihova uloga u ranom otkrivanju je izuzetno značajna. Kao ključni partneri logopedima, vaspitači provode najviše vremena sa decom i poznaju njihove dnevne rutine, interesovanja i osobine. Logopedi kroz redovne konsultacije, radionice i superviziju prenose vaspitačima znanja o govorno-jezičkom razvoju i tehnikama podrške koje se mogu koristiti tokom svakodnevnih aktivnosti (Crais & Woods, 2016). Tako vaspitači dobijaju smernice kako da podrže decu tokom igre, čitanja priča i grupnih aktivnosti. Na taj način stvara se inkluzivnije i podržavajuće okruženje koje pomaže prevazilaženju

poteškoća. Primer dobre saradnje je zajedničko planiranje i sprovođenje aktivnosti usmerenih na razvoj određenih jezičkih veština.

Roditelji su nezaobilazni partneri u logopedskoj podršci jer imaju ključnu ulogu u svakodnevnoj komunikaciji sa detetom. Njihovo uključivanje u dijagnostiku i terapiju omogućava prilagođavanje strategija porodičnim okolnostima i osnažuje roditeljsku ulogu u razvoju govora (Roberts & Kaiser, 2011). Logopedi organizuju savetodavne sastanke i radionice za roditelje, gde se obrađuju teme kao što su razvoj govora, prepoznavanje poteškoća i tehnike stimulacije jezika kod kuće. Takođe, roditeljima se daju konkretne smernice i materijali za vežbanje sa decom, što doprinosi kontinuitetu intervencije. Redovna i otvorena komunikacija omogućava praćenje napretka i pravovremeno reagovanje na nove izazove. Razumevanje emocionalnih i socijalnih potreba deteta, koje pružaju roditelji, doprinosi ciljanom i celovitom pristupu terapiji.

Kvalitetna razmena informacija i komunikacija između logopeda, vaspitača i roditelja ključ su uspešne saradnje. To uključuje redovne sastanke, zapisnike o toku terapije i dostupnost svih učesnika za konsultacije i zajedničko donošenje odluka (Bricker et al. 2020). Timski rad omogućava planiranje individualnih ciljeva i prilagođavanje aktivnosti detetovim potrebama i mogućnostima. Istraživanja potvrđuju da integrisan pristup, u kome roditelji, vaspitači i logopedi deluju kao jedinstveni tim, značajno povećava efikasnost tretmana i dovodi do boljih rezultata u govornom razvoju (Justice & Ezell, 2001). Kontinuirani dijalog pomaže u prevazilaženju problema koji nastaju zbog različitih očekivanja, profesionalnih stavova ili nedostatka resursa.

Ipak, postoje brojni izazovi koji mogu otežati saradnju. Često nedostaje vremena za koordinaciju između stručnjaka i roditelja, postoje različiti nivoi informisanosti i stručnosti, kao i nedovoljna sistemska podrška za organizaciju zajedničkih aktivnosti (Greenwell & Walsh, 2021). Ponekad roditelji nemaju dovoljnu podršku da razumeju prirodu govorno-jezičkih teškoća, što može dovesti do nesporazuma ili otpora prema terapiji. Zato je kontinuirana edukacija, podrška i osnaživanje svih učesnika neophodna za uspešne rezultate.

Sistemske i institucionalne izazove u pružanju logopedске podrške u predškolskim ustanovama

Sistemske i institucionalne izazove u pružanju logopedске podrške u predškolskim ustanovama predstavljaju značajnu prepreku za kvalitetan rad i pravovremenu intervenciju. U mnogim zemljama, pa tako i kod nas, broj zaposlenih logopeda u vrtićima nije dovoljan da bi se adekvatno zadovoljile potrebe dece sa govorno-jezičkim teškoćama. Ovaj problem direktno utiče na učestalost i kvalitet terapijskih usluga, smanjujući time šanse za pravovremen razvoj i uspeh dece sa poremećajima govora i jezika (Dockrell & Howell, 2015).

Organizacija logopedске službe unutar obrazovnog sistema često je fragmentirana i nedovoljno jasno definisana, što otežava koordinaciju između različitih aktera — logopeda, vaspitača, roditelja i zdravstvenih radnika. Nedostatak sistemskih procedura za identifikaciju i praćenje dece sa govorno-jezičkim poteškoćama dodatno komplikuje pravovremenu intervenciju. Takođe, nerazumevanje značaja logopedске podrške od strane obrazovnih vlasti i institucija dovodi do neadekvatnog finansiranja i manjka resursa (Campbell, Selkirk, & Gaines, 2016).

Komunikacija i saradnja između logopeda i vaspitača ključni su faktori uspeha u tretmanu dece, ali u praksi se često susrećemo sa problemima kao što su nedostatak vremena, nedovoljna edukacija vaspitača o govorno-jezičkim poremećajima i neujednačen pristup saradnji. Ove prepreke zahtevaju sistemske promene kroz kontinuiranu profesionalnu obuku i razvoj timskog rada unutar predškolskih ustanova (Ward, 1999).

Pored toga, zakonska i institucionalna regulativa mora jasno definisati ulogu logopeda u predškolskim ustanovama, uključujući standarde za broj zaposlenih, kriterijume za upućivanje dece na tretman, kao i obaveze vezane za praćenje i izveštavanje o napretku dece. Neophodno je uspostaviti efikasne protokole saradnje između različitih sektora — zdravstva, obrazovanja i socijalne zaštite — kako bi se obezbedila sveobuhvatna podrška deci sa govorno-jezičkim poteškoćama (Crais & Woods, 2016).

Rešavanje ovih sistemskih i institucionalnih izazova predstavlja osnovni preduslov za unapređenje kvaliteta logopedске zaštite i uspešnu implementaciju ranih intervencija u predškolskim ustanovama, čime se direktno utiče na razvojni potencijal i kvalitet života dece sa govorno-jezičkim teškoćama.

Zaključak

Govorno-jezički razvoj predškolske dece predstavlja ključni aspekt njihovog kognitivnog, socijalnog i emocionalnog razvoja. Pravovremena i kvalitetna logopedska podrška u predškolskim ustanovama od izuzetnog je značaja za identifikaciju i smanjenje govornih i jezičkih teškoća, koje mogu imati dugoročne posledice na školsku uspešnost i društvenu integraciju dece. Rana intervencija omogućava deci da kroz adekvatne terapijske programe razviju komunikacijske veštine i da se izazovi u razvoju govora i jezika svode na najmanju moguću meru, uz podršku stručnjaka i primenu efikasnih metoda.

Efikasna saradnja između logopeda, vaspitača, roditelja i drugih stručnjaka predstavlja ključni faktor uspeha. Logopedi pružaju stručno vođenje i specijalizovane terapijske pristupe, dok vaspitači primenjuju stimulatívne aktivnosti u svakodnevnom radu sa decom. Roditelji obezbeđuju kontinuitet terapije u kućnom okruženju. Pored toga, mnogu decu obuhvataju i tretmani defektologa različitih

profila, naročito decu sa poremećajem iz spektra autizma, intelektualnom ometenošću, cerebralnom paralizom ili višestrukim smetnjama. U takvim slučajevima neophodna je koordinisana trasdisciplinarna saradnja, gde tim stručnjaka, u skladu sa potrebama deteta, zajednički planira i prati terapijske aktivnosti. Takav pristup omogućava sveobuhvatan tretman i povećava šanse za optimalan napredak u govorno-jezičkom i opštem razvoju deteta.

Primena različitih metoda, uključujući interaktivne priče, multisenzorne aktivnosti, grupne terapije, individualizovane pristupe i savremene tehnologije, potvrđuje značaj raznovrsnih strategija za motivaciju dece i unapređenje govorno-jezičkih veština. Ovi pristupi, u kombinaciji sa edukacijom vaspitača i roditelja, stvaraju stimulatívno okruženje koje podstíče ne samo razvoj govora i jezika, već i socijalne, emocionalne i kognitivne sposobnosti dece.

Rad u praksi suočava se sa brojnim sistemskim i institucionalnim izazovima. Internacionalne studije pokazuju da između 5 % i 12 % dece predškolskog uzrasta ima govorno-jezičke teškoće, što naglašava važnost pravovremene identifikacije i intervencije (Al-Bluwi et al., 2025; Synnes et al., 2023). Domaća istraživanja ukazuju na nedostatak logopeda i ograničenu edukaciju vaspitača u predškolskim ustanovama, što predstavlja značajnu prepreku za kvalitetnu podršku deci (Dimitrijević i Starčević, 2024; Nikolić i sar., 2024). Uspostavljanje jasnih zakonskih okvira, definisanje uloga i odgovornosti logopeda, kao i kontinuirana edukacija vaspitača i roditelja, ključni su za efikasnu intervenciju i podršku deci sa govor-jezičkim teškoćama.

Sveobuhvatni, trasdisciplinarni pristup, uz aktivno uključivanje svih relevantnih aktera i obezbeđivanje adekvatnih resursa, omogućava značajno unapređenje kvaliteta logopedске zaštite i intervencija u predškolskim ustanovama. Na taj način ne samo da se podržava razvoj govornih i jezičkih sposobnosti dece, već se postavljaju temelji za njihov uspešan obrazovni i društveni život. Osiguranje kontinuirane edukacije stručnjaka, dostupnost kvalitetnih terapijskih programa i koordinacija svih članova tima ključni su za maksimalno smanjenje izazova u razvoju komunikacije i unapređenje ukupnog kvaliteta života dece i njihovih porodica.

THE ROLE OF SPEECH THERAPISTS IN PRESCHOOL INSTITUTIONS: COOPERATION AND EARLY INTERVENTION

Abstract

Speech and language development represents one of the key aspects of early childhood and has a significant impact on the overall psychological and social development of a child. Speech and language difficulties at the preschool age can have long-term consequences if they are not recognized and treated in time. Therefore, speech therapy support in preschool institutions is of great importance.

The aim of this paper is to analyze the needs of children for speech therapy intervention in kindergartens, to present the role and working methods of speech therapists, as well as the importance of cooperation with educators and parents. Special attention is given to the diagnosis and assessment of speech and language difficulties, as well as to the importance of early intervention. The paper also discusses systemic challenges and examples of good practice in organizing speech therapy services. The conclusions highlight the necessity of improving the availability and quality of speech therapy services in preschool institutions, with the goal of ensuring optimal child development and preventing the consequences of speech and language disorders. Therefore, the key aspect in overcoming speech and language difficulties lies in early intervention and timely identification.

Keywords: speech and language difficulties, diagnosis and assessment, early intervention, speech therapy support, parent/educator cooperation

Literatura

- Al-Bluwi, G. S. M., AlNababteh, A., Marquis, A., Al-Rifai, R. H., Elbarazi, I., & Ahmed, L. A. (2025). Epidemiology of developmental language disorder among children in the Arab countries: A scoping review. *BMJ Open*, *15*(4): e089667. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2024-089667>
- Bishop, D. V. M., & Snowling, M. J. (2004). Developmental Dyslexia and Specific language Impairment: Same or Different? *Psychological Bulletin*, *130*(6), 858- 886. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.130.6.858>
- Botting, N., & Conti-Ramsden, G. (2008). The role of language, social cognition, and social skill in the functional social outcomes of young adolescents with and without a history of SLI. *British Journal of Developmental Psychology*, *26*(2), 281–300. <https://doi.org/10.1348/026151007X235891>
- Bricker, D. D., Felimban, H. S., Lin, F. Y., Stegenga, S. M., & Storie, S. O. (2020). A Proposed Framework for Enhancing Collaboration in Early Intervention/Early Childhood Special Education. *Topics in Early Childhood Special Education*, *41*(4), 240-252. <https://doi.org/10.1177/0271121419890683>
- Brinton, B., Fujiki, M., & Higbee, L. (1998). Participation in cooperative learning activities by children with specific language impairment. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, *41* (5), 1193-1206. <https://doi.org/10.1044/jslhr.4105.1193>

- Campbell, W., Selkirk, E., & Gaines, R. (2016). Speech-Language Pathologists' Role in Inclusive Education: A Survey of Clinicians' Perceptions of Universal Design for Learning. *Canadian Journal of Speech-Language Pathology and Audiology*, 40 (2), 121-132.
- Cirrin F.M., Schooling T.L., Nelson N.W., Diehl S.F., Flynn P.F., Staskowski M., Torrey T.Z., & Adamczyk D.F. (2010). Evidence-based systematic review: effects of different service delivery models on communication outcomes for elementary school-age children. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 41(3), 233-64. doi: 10.1044/0161-1461(2009/08-0128)
- Connor, C. M., Morrison, F.J. & Slominski, L. (2006). Preschool instruction and children's literacy skill growth. *Journal of Educational Psychology*, 98(4), 665–689.
- Crais, E. R., & Woods, J. (2016). The role of speech-language pathologists in providing early childhood special education. In B. Reichow, B. Boyd, E. Barton, & S. Odom (Eds.), *Handbook of Early Childhood Special Education* (pp. 363–383). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-28492-7_19
- Dimitijević, B. i Starčević, J. (2024). Exploring child-related factors of preschool educators beliefs and perspectives on inclusion. *Uzdanica*, 21 (3), 231-247.
- Dockrell, J. & Howell, P. (2015). Identifying the challenges and opportunities to meet the needs of children with Speech Language and Communication Difficulties. *British Journal of Special Education*, 42(4), 411-428.
- Golubović S., Radivojević N., i Ječmenica N. (2019). Fonološke sposobnosti dece predškolskog uzrasta. *Inovacije u nastavi - časopis za savremenu nastavu*, 33 (3), 74-89.
- Greenwell, T. & Walsh, B. (2021). Evidence-Based Practice in Speech-Language Pathology: Where Are We Now? *American Journal of Speech-Language Pathology*, 30 (1), 186-198. https://doi.org/10.1044/2020_AJSLP-20-00194
- Guralnick, M. J. (2011). Why Early Intervention Works: A Systems Perspective. *Infants & Young Children*, 24(1), 6-28.
- Justice, L. M., & Ezell, H. K. (2001). Word and print awareness in 4-year-old children. *Child Language Teaching and Therapy*, 17, 207-225.
- Law, J., Garrett, Z., & Nye, C. (2004). The efficacy of treatment for children with developmental speech and language delay/disorder: A meta-analysis. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 47(4), 924-943.
- Law, J., Boyle, J., Harris, F., Harkness, A., & Nye, C. (2000). Prevalence and natural history of primary speech and language delay: findings from a systematic review of the literature. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 35(2), 165-88. doi: 10.1080/136828200247133.

- Law, J., Reilly, S., & Snow P.C. (2013). Child speech, language and communication need re-examined in a public health context: a new direction for the speech and language therapy profession. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 48(5), 486-96. doi: 10.1111/1460-6984.12027.
- Leinweber, J., Alber, B., Barthel, M., Whillier, A. S., Wittmar, S., Borgetto, B., & Starke, A. (2023). Technology use in speech and language therapy: Digital participation succeeds through acceptance and use of technology. *Frontiers in Communication*, 8: 1176827. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2023.1176827>
- McLeod, S. & McKinnon, D. (2010). Support Required for Primary and Secondary Students with Communication Disorders and/or Other Learning Needs. *Child Language Teaching and Therapy*, 26 (2), 123-143.
- Morgan, P. L., Hammer, C. S., Farkas, G., Hillemeier, M. M., Maczuga, S., Cook, M., & Morano, S. (2016). Who receives speech/language services by 5 years of age in the United States? *American Journal of Speech-Language Pathology*, 25(2), 183–199.
- National Institute on Deafness and Other Communication Disorders. (2025). Quick statistics about voice, speech, language. U.S. Department of Health & Human Services. Retrieved from <https://www.nidcd.nih.gov/health/statistics/quick-statistics-voice-speech-language>
- Nikolić, M., Grabić, M., Trajković, T., i Žagrić, J. (2024). Podrška deci koja imaju govorno-jezičke problem. *Krugovi detinjstva*, 2, 7-24.
- Paul, R., & Norbury, C. (2012). *Language Disorders from Infancy through Adolescence: Listening, Speaking, Reading, Writing, and Communicating* (4th ed.). Elsevier Health Sciences.
- Rescorla L. (2013). Late-talking toddlers. In Rescorla L. & Dale P. S. (Eds.), *Late talkers: Language development, interventions, and outcomes* (pp. 219–240). Baltimore, MD: Brookes.
- Rinaldi P., & Caselli, M.C. (2014). Language development in a bimodal bilingual child with cochlear implant: A longitudinal study. *Bilingualism: Language and Cognition*, 17(4),798-809. doi:10.1017/S1366728913000849
- Roberts, M. Y., & Kaiser, A. P. (2011). The effectiveness of parent-implemented language interventions: A meta-analysis. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 20(3), 180-199.
- Wu, S., Zhao, J., de Villiers, J., Liu, X. L., Rolfhus, E., Sun, X., Li, X., Pan, H., Wang, H., Zhu, Q., Dong, Y., Zhang, Y., & Jiang, F. (2023). Prevalence, co-occurring difficulties, and risk factors of developmental language disorder: First evidence for Mandarin-speaking children in a population-based study. *The Lancet Regional Health – Western Pacific*, 34(2): 100713. <https://doi.org/10.1016/j.lanwpc.2023.100713>

- Schwartz, H. & Drager, K.D. (2008). Training and knowledge in autism among speech-language pathologists: a survey. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 39(1), 66-77. doi: 10.1044/0161-1461(2008/007).
- Smith, A., & Johnson, B. (2017). Speech and language disorders in preschool children: Early identification and intervention strategies. *Journal of Speech-Language Pathology*, 45(2), 123–137. https://doi.org/10.1044/2017_JSLP-2017-0012
- Snow, P.C. & Powell, M.B. (2008) Oral Language Competence, Social Skills and High-Risk Boys: What Are Juvenile Offenders Trying to Tell Us? *Children & Society*, 22, 16-28. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1099-0860.2006.00076.x>
- Synnes, A., Luu, T. M., Afifi, J., Khairy, M., de Cabo, C., Moddemann, D., Hendson, L., Reichert, A., Coughlin, K., Nguyen, K. A., Richter, L. L., Bacchini, F., & Aziz, K. (2023). Parent-Integrated Interventions to Improve Language Development in Children Born Very Preterm. *Children*, 10(6), 953. <https://doi.org/10.3390/children10060953>
- Ward, S. (1999). An investigation into the effectiveness of an early intervention method for delayed language development in young children. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 34(3), 243–264. <https://doi.org/10.1080/136828299247405>
- Yoshinaga-Itano C. (2003). From Screening to Early Identification and Intervention: Discovering Predictors to Successful Outcomes for Children With Significant Hearing Loss. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 8(1), 11-30. doi: 10.1093/deafed/8.1.11.